

P6_TA(2008)0055

Lisabonská zmluva

Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. februára 2008 o Lisabonskej zmluve (2007/2286(INI))

Európsky parlament,

- so zreteľom na Lisabonskú zmluvu, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, a ktorá bola podpísaná 13. decembra 2007,
- so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii a Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, zmenené a doplnené Jednotným európskym aktom, Maastrichtskou zmluvou, Amsterdamskou zmluvou a Zmluvou z Nice,
- so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie z 12. decembra 2007¹,
- so zreteľom na Laekenskú deklaráciu z 15. decembra 2001 o budúcnosti Európskej únie,
- so zreteľom na Zmluvu o Ústave pre Európu podpísanú v Ríme 29. októbra 2004,
- so zreteľom na svoje uznesenie zo 7. júna 2007 o pláne ústavného procesu Európskej únie² a na svoje uznesenie z 11. júla 2007 o zvolaní medzivládnej konferencie: stanovisko Európskeho parlamentu (článok 48 Zmluvy o EÚ)³,
- so zreteľom na článok 45 rokovacieho poriadku,
- so zreteľom na správu Výboru pre ústavné veci a stanoviská Výboru pre regionálny rozvoj, Výboru pre zahraničné veci, Výboru pre rozvoj, Výboru pre medzinárodný obchod, Výboru pre rozpočet, Výboru pre priemysel, výskum a energetiku a Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci (A6-0013/2008),

keďže:

- A. v predchádzajúcich 50 rokoch bol vývoj EÚ základom pre vytvorenie priestoru mieru a stability na kontinente dovtedy sužovanom vojnami, ako aj pre konsolidovanie demokracie, slobody a občianskych práv, posilnenie prosperity, solidarity a blahobytu prostredníctvom vytvorenia najväčšieho jednotného trhu na svete so spoločnými pravidlami pre sociálne normy, ochranu spotrebiteľa a životného prostredia a spravodlivú hospodársku súťaž a s hospodárskou a menovou úniou, a taktiež základom pre umožnenie spolupráce členských štátov v otázkach presahujúcich hranice štátov a pre posilnenie postavenia Európy vo svetovej politike,
- B. uznáva sa, že štruktúry EÚ treba reformovať a posilniť, aby sa skonsolidovali tieto výsledky a aby sa rozšírila kapacita EÚ dvadsiatich siedmich a možno aj viacerých členských štátov, aby fungovala účinnejšie s cieľom čeliť novým spoločným výzvam a aby

¹ Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 1.

² Prijaté texty, P6_TA(2007)0234.

³ Prijaté texty, P6_TA(2007)0328.

podliehala prísnejšej demokratickej kontrole,

- C. z tejto potreby vznikli následné reformy, ktoré sa od Maastrichtskej zmluvy – ktorá znamenala posun európskej integrácie vytvorením hospodárskej a menovej únie a prechodom z prevažne hospodárskeho spoločenstva k politickej únii – usilovali o stanovenie inštitucionálnej štruktúry EÚ viedli k Laekenskej deklarácii, ktorá taktiež otvorila bránu inému procesu reformy, založenému na metóde konventu a už nielen na medzivládnych konferenciách,
- D. Zmluvu o Ústave pre Európu vypracoval konvent pozostávajúci z dvoch zástupcov za každý národný parlament, zo šesťnástich poslancov Európskeho parlamentu, z dvoch zástupcov Komisie a jedného zástupcu každej národnej vlády, ktorí vo verejnej rozprave pripravili návrh a dosiahli konsenzus, ktorý medzivládna konferencia v roku 2004 v zásade nezmenila, zatiaľ čo nasledujúca Lisabonská zmluva, z ktorej sa vypustili určité prvky ústavy, bola výsledkom tradičnejších medzivládnych pracovných metód, i keď za plnej účasti troch zástupcov Európskeho parlamentu,
- E. predchádzajúce snahy o reformu EÚ, v rámci ktorej sa zmluvy mali nahradiť ústavou, podporovala prevažná väčšina zvolených zástupcov európskych občanov v Európskom parlamente¹ a ratifikovali ju dve tretiny členských štátov, dva ju zamietli (Francúzsko a Holandsko), a po období úvah, počas ktorého sa stalo jasným, že nie je možné získať potrebný súhlas všetkých členských štátov, sa od tohto prístupu upustilo a uprednostnili sa zmeny a doplnenia súčasných zmlúv,
- F. tento posun v metodike a postupoch pri súčasnom zachovaní, i keď v novej podobe, mnohých praktických úprav inštitucionálnej štruktúry EÚ, ktoré boli predpokladané, však znamenal zmiernenie ambícií a upustenie od niektorých prvkov ústavy, odloženie účinnosti niektorých nových mechanizmov a začlenenie konkrétnych opatrení špecifických pre rôzne členské štáty do zmlúv,
- G. napriek tomu súhlas vlád všetkých členských štátov s Lisabonskou zmluvou dokazuje, že všetky zvolené vlády členských štátov považujú tento kompromis za základ ich budúcej spolupráce a od každej z nich sa bude vyžadovať čo najväčšie možné politické úsilie o zabezpečenie ratifikácie tejto zmluvy do 1. januára 2009,
- H. je potrebné, aby Lisabonskú zmluvu ratifikovali všetky členské štáty do konca roku 2008, aby sa mohli občania pri hlasovaní vo voľbách v roku 2009 opierať o úplnú znalosť nového inštitucionálneho rámca EÚ,

Správny krok pre budúcnosť EÚ

- 1. dospel k záveru, že Lisabonská zmluva ako celok je podstatným zlepšením existujúcich zmlúv, ktoré prinesie EÚ väčšiu demokratickú zodpovednosť a posilní jej rozhodovanie (posilnením úloh Európskeho parlamentu a národných parlamentov), posilní práva európskych občanov vo vzťahu k EÚ a zlepši účinné fungovanie inštitúcií EÚ;

Väčšia demokratická zodpovednosť

¹ 500 hlasov za, 137 proti, 40 sa zdržali hlasovania (uznesenie Európskeho parlamentu z 12. januára 2005 o Zmluve o Ústave pre Európu (správa Corbett/Méndez de Vigo), Ú. v. EÚ C 247 E, 6.10.2005, s. 88).

2. víta skutočnosť, že sa posilní demokratická zodpovednosť a právomoci rozhodovania, čím občania získajú väčšiu kontrolu nad činnosťou EÚ, a to najmä vďaka týmto zlepšeniam:
- a) prijatie všetkých právnych predpisov EÚ bude podliehať prísnej parlamentnej kontrole, aká neexistuje v žiadnej inej nadnárodnej alebo medzinárodnej štruktúre:
 - všetky európske právne predpisy budú, až na niekoľko výnimiek, podliehať dvojitému schváleniu, pričom Rada (zložená z národných ministrov, ktorí sa zodpovedajú svojim parlamentom) a Európsky parlament (zložený z priamo volených poslancov) budú mať rovnaké slovo;
 - posilní sa kontrola všetkých právnych predpisov EÚ zo strany národných parlamentov pred ich schvaľovaním, pretože národným parlamentom budú zasielané všetky európske legislatívne návrhy s dostatočným predstihom, aby o nich mohli rokovať s ministrami ešte pred schválením pozície Rady, a národné parlamenty tiež získajú právo požiadať o nové preskúmanie návrhu, ak sa budú domnievať, že nie je dodržaná zásada subsidiarity;
 - b) predsedu Komisie bude voliť Európsky parlament na návrh Európskej rady, pričom zohľadní výsledky volieb do Európskeho parlamentu;
 - c) vysokého predstaviteľa EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku bude menovať Európska rada a predseda Komisie, a Európsky parlament ho musí ako člena Komisie podrobiť tomu istému schvaľovaciemu postupu ako ktoréhokoľvek iného člena Komisie: vysoký predstaviteľ sa ako podpredseda Komisie bude musieť pri svojom menovaní a vykonávaní funkcie podriadiť rovnakým pravidlám, ako každý iný člen Komisie;
 - d) zavádza sa nový, jednoduchší a demokratickejší rozpočtový postup s jedným čítaním: ruší sa rozlišovanie medzi tzv. povinnými a nepovinnými výdavkami, čím sa zabezpečí plná parita medzi Európskym parlamentom a Radou, pokiaľ ide o schvaľovanie celého ročného rozpočtu, pričom Európsky parlament získa aj právo udeľovať súhlas s právne záväzným viacročným finančným rámcom;
 - e) demokratická kontrola v súvislosti s legislatívnymi právomocami prenesenými na Komisiu sa posilní prostredníctvom nového systému dohľadu, v rámci ktorého môže Európsky parlament alebo Rada odvolať rozhodnutia Komisie alebo zrušiť prenesenie týchto právomocí;
 - f) súhlas Európskeho parlamentu sa bude vyžadovať pri schvaľovaní veľkého množstva medzinárodných dohôd, ktoré EÚ podpíše, vrátane dohôd týkajúcich sa oblastí, ktoré podliehajú riadnemu legislatívnemu postupu vo vnútorných záležitostiach EÚ;
 - g) zasadnutia Rady budú pri rokovaní alebo hlasovaní o návrhoch legislatívnych aktov verejné, aby tak občania mohli sledovať konanie svojich vlád v Rade;
 - h) agentúry, predovšetkým Europol a Eurojust, budú podliehať väčšej parlamentnej kontrole;
 - i) Výbor regiónov bude môcť predkladať veci Súdnemu dvoru Európskej únie, funkčné obdobie jeho členov sa predĺži na päť rokov a jeho vzťahy s Európskym parlamentom

sa stanovujú jasnejšie;

- j) postup revízie zmlúv bude v budúcnosti otvorenejší a demokratickejší, keďže Európsky parlament získa taktiež právomoc predkladať na tento účel návrhy, a každú navrhovanú revíziu bude musieť posudzovať konvent, ktorého členmi budú zástupcovia národných parlamentov a zástupcovia Európskeho parlamentu, okrem prípadov, ak bude Európsky parlament súhlasiť s tým, že to nie je potrebné, pričom sa zavádzajú nové zjednodušené postupy revízie na zmenu niektorých ustanovení Lisabonskej zmluvy jednomyselným rozhodnutím po schválení národnými parlamentmi;

Potvrdenie hodnôt, posilnenie práv občanov, zlepšenie prehľadnosti

3. víta skutočnosť, že práva občanov sa posilnia v dôsledku týchto zlepšení:

- a) Charta základných práv, v ktorej je uvedený kompletný zoznam aktualizovaných občianskych, politických, hospodárskych a sociálnych práv, sa stane právne záväznou; občanom EÚ poskytne právnu istotu, pretože zabezpečí, že všetky ustanovenia právnych predpisov EÚ a každá činnosť, ktorú uskutočňujú inštitúcie EÚ alebo ktorá sa opiera o právne predpisy EÚ, bude musieť byť v súlade s týmito normami a zároveň dodržiavať zásadu subsidiarity;
- b) EÚ požiada o pristúpenie k Európskemu dohovoru o ľudských právach, na základe čoho bude podliehať rovnakému vonkajšiemu posudzovaniu povinnosti dodržiavania práv občanov ako jej členské štáty;
- c) nové ustanovenia uľahčia účasť občanov a reprezentatívnych združení občianskej spoločnosti na diskusiách EÚ nadväzujúc na ich významný príspevok pri príprave zmluvy; bude sa podporovať dialóg so sociálnymi partnermi, ako aj dialóg s cirkvami, náboženskými komunitami a nekonfesionálnymi organizáciami;
- d) zavedenie iniciatívy občanov EÚ umožní občanom predkladať návrhy v prípadoch, keď sa domnievajú, že právny akt EÚ je potrebný na účely vykonávania zmlúv;
- e) posilní sa súdna ochrana občanov tým, že jurisdikcia Súdneho dvora sa rozšíri na otázky týkajúce slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ako aj aktov Európskej rady, Európskej centrálnej banky a agentúr EÚ, a zároveň sa fyzickým a právnickým osobám zabezpečí ľahší prístup k súdu;

4. víta skutočnosť, že Lisabonská zmluva jasnejším a viditeľnejším spôsobom zavádza hodnoty spoločné pre všetky členské štáty, na ktorých je založená EÚ, ako aj ciele EÚ a zásady pre jej činnosti a vzťahy s členskými štátmi:

- a) jasne sa vyčleňujú právomoci EÚ voči členskými štátom, pričom sa uplatňuje zásada, že všetky právomoci, ktoré neboli pridelené EÚ zmluvami, sa ponechávajú členskými štátom;
- b) väčší dôraz sa kladie na politiky, ktoré sú očividne prospešné občanom: Lisabonská zmluva obsahuje nové všeobecne platné ustanovenia, ktoré sa týkajú podpory vysokej úrovne zamestnanosti, zaručenia dostatočnej sociálnej ochrany, boja proti sociálnemu vylúčeniu, vysokej úrovne vzdelania, odbornej prípravy a ochrany zdravia, odstránenia

všetkých foriem diskriminácie a podpory rovnosti medzi ženami a mužmi; nové ustanovenia zlepšujú podporu trvalo udržateľného rozvoja a ochrany životného prostredia vrátane boja proti klimatickým zmenám, ako aj ochranu služieb všeobecného záujmu; hospodárska, sociálna a územná súdržnosť sa opäť potvrdzujú ako cieľ EÚ;

- c) odstraňuje sa zmätok v pojmoch „Európske spoločenstvo“ a „Európska únia“, pretože „Európska únia“ sa stane jediným právnym subjektom a štruktúrou;
- d) doložka o solidarite medzi členskými štátmi znamená, že v prípade teroristického útoku, prírodnej alebo ľudmi spôsobenej katastrofy budú občania očakávať podporu zo všetkých častí EÚ;
- e) potvrdzuje sa osobitý charakter organizácie inštitúcií EÚ, ktorej členské štáty zverujú tie právomoci, o ktorých sa domnievajú, že sa budú lepšie vykonávať prostredníctvom spoločných mechanizmov, a zároveň sa v snahe vylúčiť akékoľvek obavy poskytujú dostatočné záruky toho, aby sa EÚ nestala centralizovaným, všemocným superštátom, ako napríklad:
 - povinnosť rešpektovať národnú identitu členských štátov obsiahnutú v ich základných politických a ústavných systémoch vrátane regionálnych a miestnych samospráv, ako aj ich základné štátne funkcie, najmä zabezpečovanie územnej celistvosti štátu, udržiavanie verejného poriadku a zabezpečovanie národnej bezpečnosti;
 - zásady prenesenia právomocí (čo znamená, že EÚ má len tie právomoci, ktoré na ňu členské štáty prenesú), subsidiarity a proporcionality;
 - účasť samotných členských štátov na systéme rozhodovania EÚ a na schvaľovaní akýchkoľvek jeho zmien;
 - uznanie práva ktoréhokoľvek členského štátu, ktorý bude chcieť vystúpiť z EÚ;

Väčšia efektívnosť

- 5. víta skutočnosť, že nová zmluva zvýši schopnosť inštitúcií EÚ plniť úlohy efektívnejšie, najmä preto, že:
 - a) počet oblastí, v ktorých vlády na schôdzach v Rade rozhodujú kvalifikovanou väčšinou namiesto jednomyselného rozhodovania, sa podstatne zvýši, čím EÚ dvadsiatich siedmich členských štátov bude môcť fungovať vo väčšom počte oblastí bez toho, aby ju blokovali vetá;
 - b) nový systém hlasovania tzv. dvojitou väčšinou napomôže rozhodovaniu v Rade;
 - c) Európska rada sa stane skutočnou inštitúciou EÚ a jej predsedníctvo meniace sa v šesťmesačných intervaloch nahradí funkcia predsedu, ktorého budú voliť jej členovia na obdobie dva a pol roka, čo umožní väčšiu súdržnosť v prípravách a priebehu jej činnosti;
 - d) počet členov Komisie sa zníži do roku 2014 na dve tretiny celkového počtu členských štátov, čo Komisii uľahčí jej činnosť a dokonca bude vďaka tomu jasnejšie, že členovia

Komisie zastupujú európske záujmy, a nie záujmy svojich vlastných krajín, a zároveň bude rotačný systém aj naďalej zárukou spravodlivého rozdelenia účasti všetkých členských štátov;

- e) výrazne sa zvýši viditeľnosť EÚ a posilní sa jej schopnosť ako globálneho aktéra:
 - vysoký predstaviteľ EÚ pre zahraničnú politiku a člen Komisie pre zahraničné vzťahy – dve funkcie, ktoré spôsobujú duplicitu a zmätok – sa spoja do jednej funkcie podpredsedu Komisie/vysokého predstaviteľa pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, ktorý bude predsedáť Rade pre zahraničné veci a bude sa môcť vyjadrovať v mene EÚ k otázkam, ku ktorým EÚ zaujíma spoločné stanovisko, čím sa zabezpečí lepšia súdržnosť vonkajšej činnosti EÚ;
 - bude existovať jediná služba pre vonkajšiu činnosť zložená z úradníkov Komisie a Rady, ako aj zamestnancov národných diplomatických služieb, ktorú bude môcť Rada zriadiť len so súhlasom Komisie a po konzultácii s Európskym parlamentom; na čele tejto služby pre vonkajšiu činnosť bude podpredseda Komisie/vysoký predstaviteľ, mala by byť pripojená ku Komisii a jej cieľom bude zabezpečovať väčšiu konzistentnosť pri vypracovávaní a uplatňovaní zahraničnej politiky EÚ;
 - ďalej sa posilní schopnosť EÚ vyvíjať spoločné štruktúry v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky, okrem iného zaradením ustanovenia o vzájomnej pomoci a podpore v prípade ozbrojeného útoku, v dôsledku čoho budú mať občania väčší pocit bezpečnosti a zároveň sa zabezpečí flexibilita potrebná na zohľadňovanie rozdielnych prístupov členských štátov k týmto otázkam;
- f) objasní sa rozdiel medzi legislatívnymi a vykonávacími nástrojmi a nové vymedzenie delegovaných aktov umožní zjednodušiť a optimalizovať právne predpisy EÚ;
- g) ruší sa štruktúra pilierov, čo umožní jednotnosť činnosti v rozličných oblastiach pôsobnosti EÚ so zjednodušenými mechanizmami a nástrojmi, hoci osobitá povaha vonkajšej a bezpečnostnej politiky si vyžaduje špecifické postupy v týchto oblastiach;
- h) činnosť v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti bude mať ambicióznejšie ciele a efektívnejšie postupy, v ktorých sa už nebudú využívať individuálne medzivládne nástroje a postupy, a bude podliehať súdnej kontrole, čo sľubuje hmatateľný pokrok, pokiaľ ide o spravodlivosť, bezpečnosť a otázky príst'ahovalectva;
- i) jasnejšie sú vymedzené ciele a právomoci EÚ v oblastiach klimatických zmien, práv dieťaťa, európskej susedskej politiky, humanitárnej pomoci, energetiky (vrátane odkazu uvedeného v zmluve na solidaritu medzi členskými štátmi v tejto oblasti), kozmického priestoru, výskumu, cestovného ruchu, športu, verejného zdravia a civilnej ochrany; spoločná obchodná politika sa uznáva ako výlučná právomoc EÚ;
- j) v mnohých iných otázkach bude možné uplatňovať účinnejšie metódy rozhodovania hneď, ako sa prejaví politická vôľa na ich realizáciu;
- k) rozšíri sa priestor pre flexibilné opatrenia v prípadoch, že všetky členské štáty nie sú ochotné alebo schopné napredovať v určitých politikách súčasne;

Obavy

6. uvedomuje si všeobecnú ľútosť nad tým, že po výsledkoch referend vo Francúzsku a v Holandsku bolo na zabezpečenie novej dohody medzi 27 členskými štátmi potrebné:
 - upustiť od ústavného prístupu a niektorých jeho prvkov, napríklad koncepcie EÚ založenej na vôli jej občanov a členských štátov, jednotného a štruktúrovaného textu, jasnejšej terminológie na označovanie legislatívnych nástrojov, zakotvenie vlajky a hymny v zmluve, ako aj používanie funkcie „ministra zahraničných vecí“ namiesto „vysokého predstaviteľa“;
 - odložiť realizáciu dôležitých prvkov novej zmluvy, napríklad nadobudnutie platnosti nového systému hlasovania v Rade (spolu s osobitnými ustanoveniami o odložení hlasovania známymi ako Ioanninský kompromis), a zahrnúť reštriktívne mechanizmy ako tzv. záchranné brzdy do obvyklých legislatívnych postupov v niektorých oblastiach právomoci;
 - zaradiť do zmluvy opatrenia, ktoré sa týkajú osobitne niektorých členských štátov, napríklad rozšírenie možnosti účasti (tzv. opt-in) vo vzťahu k policajnej spolupráci a spolupráci v trestných veciach v prípade dvoch členských štátov, protokol obmedzujúci účinnosť charty na vnútroštátne právo dvoch členských štátov a ďalšie kreslo v Európskom parlamente, ktoré bolo pridelené jednému členskému štátu odchylne od zásady klesajúcej proporcionality;
 - upraviť znenie niektorých častí zmluvy alebo k nej pripojených protokolov a vyhlásení, ktoré mali za následok neodôvodnený posun k negatívnemu tónu, ktorý vyvoláva dojem nedôvery voči EÚ a jej inštitúciám a tak vysiela smerom k verejnosti nesprávny signál;

Záver

7. súhlasí s Lisabonskou zmluvou a zdôrazňuje, že pre všetky členské štáty je potrebné, aby ukončili jej ratifikáciu včas s ohľadom na jej nadobudnutie platnosti 1. januára 2009;
8. domnieva sa, že Lisabonská zmluva zabezpečí stabilný rámec, ktorý umožní ďalší rozvoj EÚ v budúcnosti;
9. uvedomuje si, že pozmeňujúca zmluva je nevyhnutne menej jasná a menej zrozumiteľná ako kodifikovaná zmluva; preto žiada okamžité zverejnenie konsolidovaných zmlúv v znení revidovanom Lisabonskou zmluvou, čo by občanom poskytlo jasnejší základný text EÚ;
10. pripomína svoju požiadavku, aby sa inštitúcie EÚ, ako aj národné orgány v súlade so zásadou úprimnej spolupráce, maximálne usilovali o jasné a objektívne informovanie európskych občanov o obsahu Lisabonskej zmluvy;
11. poveruje svoj príslušný výbor, aby pripravil potrebné zmeny rokovacieho poriadku a posúdil potrebu ďalších vykonávacích opatrení;

o

o o

12. poveruje svojho predsedu, aby toto uznesenie a správu Výboru pre ústavné veci postúpil národným parlamentom členských štátov, Rade, Komisii a bývalým členom Konventu o budúcnosti Európy a aby zabezpečil, že útvary Európskeho parlamentu vrátane jeho informačných kancelárií budú poskytovať dostatok informácií o pozícii Európskeho parlamentu k Lisabonskej zmluve.